

an somnium sit a Deo vel diabolo, praestat illud tanquam a diabolo immisum vel tanquam omnino casuale contemnere. Vide *Delrium* L. 4. c. 1. et 3. *Multos errare fecerunt somnia, et exciderunt sperantes in illis.* Eccl. 5. 6. Hinc. Jerem. 29. v. 8. *Ne attendatis ad somnia vestra.*

430. Q. IV. An sit superstition ex astris futura praedicere. R. Non est superstitionem ex motu, situ, cursu, conjunctione vel oppositione astrorum, *primo* certo praedicere effectus naturales necessario eventuros, v. g. eclipses: *secundo*, probabiliter praedicere contingenter futuros effectus, v. g. ventos, pluvias, siccitatem, serenitatem, sterilitatem, tempestates: *tertio* conjectare generatim temperamentum et propensionem naturalem prolix ex aspectu astrorum in punto nativitatis, quae tamen conjectura se non extendat ad effectus particulares; propensio enim naturalis cum gratia divina et ope virtutum vinci potest, quae Victoria ex aspectu astrorum praedici nequit. Vid. *Pet. Nav. de resit.* C. 2. n. 28. et 80. Juxta *Sanch.* L. 2. Moral. c. 38. n. 29. et *Laym.* l. c. n. 5. qui effectus ejusmodi contingentes, praesertim propensionem hominis majori cum certitudine asseveraret, quam ex astris et punto nativitatis haberi potest, potius committeret peccatum temeritatis ac mendacii, quam divinationis; inclinatio enim et temperamentum hominis non pendet ex solo influxu astrorum, sed multo magis ex materia conceptionis et nutritionis: quid quod punctum sive momentum illud nativitatis exactissime (ut exigunt ejusmodi Astrologi) et certo deprehendi nequeat ob rapidissimum coeli motum, ut observat *S. Aug.* L. 2. de doctr. Christ. c. 22. Alii autem effectus, v. g. variae mutationes aeris licet connexionem cum astris vere habeant, facile tamen per concursum aliarum causarum possunt impediri: ergo. *Quarto: Astrologia judicaria* praedicens ea, quae ex sola libertate hominis, vel ex solo arbitrio dependent, superstitionis et graviter prohibita est. *Prob.* 1. ex *Jerem.* c. 10. v. 2. *Juxta vias gentium nolite discere, et a signis coeli nolite metuere, quae timent gentes.* Vide c. 4. *Deut.* et c. 47. *Isaiae.* Item c. 1. *causa* 26. q. 3. Item Bullam Sixti V., anno 1586. contra astrologiam judicariam editam, quae incipit: *Coeli et terrae.* Haec ars prohibetur in *Conc. Tolet.* 1. can. 16., in *Conc. Mediol.* 1. P. 1. tit. de mag. artibus. Vide *Pontas V. Astrologia.* Hinc graviter peccant 1. qui ex *astrologia revolutionum* certo conantur praedicere totius anni belli pacisque vicissitudines, mortes Principum etc. 2. Qui ex *astrologia Genethliaca* singillatim praedicunt homini in vita eventura, v. g. matrimonium cum hac persona, hoc numero infortunium etc. 3. Ex *astrologia electionum*, quid in singulis actionibus agendum vel omittendum, v. g. hac hora manendum domi, illa egrediendum ut res feliciter succedat. Vide *Delrio* L. 4. quis. mag. c. 3. *Ratio horum* est, quia praedicti effectus nullam habent connexionem cum influxu astrorum. Hinc recte cum *S. Th.* 2. 2. q. 95. a. 1. in corp. concludimus: *Si quis ergo consideratione astrorum utatur ad praecognoscendos futuros casuales vel fortuitos eventus, aut etiam ad cognoscendum per certitudinem futura opera hominum: procedit hoc falsa et vana opinione, et sic operatio daemonis se immiscet: unde erit divinatio superstitionis et illicita.* Excusat *Sporer* t. 2. in primo pracept. c. 9. n. 16. a gravi peccato illum, qui non ex solis astris, sed simul ex aliis circumstantiis et qualitatibus personae aliquid contingenter futurum probabiliter assereret. Nec videtur graviter peccare, qui potius ex timore, quam certa credulitate ex praedictione Astrologi unam alteramve actionem de se indifferentem ponit vel omittit. *La Croix* l. c. n. 10. cum *Gobat*.

431. Q. V. An Asterius peccaverit, quando futura a Cingaris sibi fecit praedici. R. Si futura libera, vel alia, v. g. de fortuna aut rebus plane

occultis et quidem cum firma fide id fecerit, peccavit graviter; secus si talia praedici fecerit, quorum notitia potest haberi ex physiognomia; vel si inquisiverit tantum curiositatis aut risus gratia, peccavit venialiter tantum; nihilominus raro abest peccatum scandalii, quia alius inducitur ad divinationem, tum quia alii stantes saepe graviter scandalizantur. *Sanch.* L. 2. Mor. C. 38. n. 48.

432. Q. VI. Quaenam physiognomia licita sit. R. Haec scientia (cujus duae sunt partes, scil. *metoposcopia*, quae ex vultu et corporis constitutione, et *chiromantia*, quae ex manuum lineamentis varia praedicit) quatenus probabiliter tantum conjectat de corporis valetudine et temperamento, et consequenter de ingenio animique propensione, naturalis et licita est; quia haec ex vultu manuumque lineamentis conjecturaliter possunt cognosci. Illicita vero et superstitionis est, quatenus praedicit ex his eventus libere contingentes, prosperam vel adversam fortunam etc.; nihil enim horum ex dictis lineamentis et habitu corporis pendet. *Sanch.* l. c. a. n. 44. et seqq. cum *Delrio*, *Azor* etc.

433. Q. VII. An licitus sit usus sortium. R. 1. *Sortes divisoriae*, (quae adhibentur, ut cognoscatur quid cuique tribuendum sit in electionibus, haereditatibus et litibus etc.) licitae sunt, *praeterquam in electionibus Ecclesiasticis.* *Ratio primi* est, quia tale sortilegium nihil aliud est, quam contractus, per quem partes ad rem aliquam jus habentes ex mutuo consensu subeunt aequalem conditionem acquirendi vel perdendi, in quo nulla malitia per se loquendo appetit. *Ratio secundi* est, quia illud expresse prohibitum est in c. *Ecclesia de sortil.* Quamvis autem hoc capitulum generaliter loquatur de electionibus, intelligi tamen debet juxta subjectam materiam, nempe electiones Ecclesiasticas, de quibus ibi sermo est, non vero de saecularibus. *Babenst.* t. 5. d. 2. n. 28. cum *Suarez.* de Relig. t. 1. L. 2. c. 12. Hic usus sortium etiam licitus est, quando tempore pestis lis aliter dirimi non potest, qui a Sacerdotibus aut Medicis infirmorum curam debeat suscipere.

R. 2. *Sortes Consultoriae* (per quas indagatur divina voluntas, ut sciatur, quid agendum, vel omittendum sit) licitae sunt, sed raro, scil. 1. si fiant Dei jussu aut speciali instinctu, ut *Josue* 7. et 1. *Reg.* 10. sic etiam Apostoli sortes miserunt super Mathiam, et Joseph. *Act.* 1. 26... vel 2. si nullum aliud consilium suppetat, necessitas ac negotii gravitas exigat, ut consilium a Deo cum reverentio petatur. *Laym.* L. 4. t. 10, c. 3. n. 9. Recte 3. monet *Babenst.* l. c. n. 39. ne consilia a Deo petita convertantur ad res vanas et saecularia lucra, nec circa electiones Ecclesiasticas, ut dictum est. Deficientibus his conditionibus istae sortes sunt illicitae, quia Deus non vult suam voluntatem indagari sortibus, sed doctrina Ecclesiae et petitio a viris prudentibus consilio. Vide c. *sortes* 26 q. 5. *Sanch.* l. c. n. 85.

434. R. 3. *Sortes divinatoriae* (quibus rei occultae manifestatio, vel consilii directio non a Deo sed vel expresse, vel tacite a daemone imploratur, ut ait *Suar.* T. 3. de Rel. l. 2. c. 12. n. 27., *Laym.* l. c. n. 9.) illicitae sunt: aperte quidem superstitiones sunt, si mittantur petendo a daemone, ut eas dirigat, et fidem illi adhibendo, vel signum sortium ab ipso accipiendo, et illo tanquam regula actionum utendo. Sortes pacto tacito tunc inniti censentur, quando manifestatio rei occultae ab ipsa sortium varia dispositione expectatur, quam vim cum non habeant ex natura sua, nec a Deo, nec ab institutione Ecclesiae, ideo necessario a daemone tacite ea vis expectatur. *Suar.* l. c. ubi n. 29. addit, si sistatur in sola notitia rei occultae per sortes manifestandae, v. g. quis obtenturus sit hanc vel illam dignitatem, esse peccatum simplicis superstitionis: si vero illa cognitio refe-

ratur ad aliquid agendum, v. g. ad puniendum malefactorem occultum, simul committi peccatum injustitiae; saepe enim sors iniqua cadit super innocentem, et tunc aperta committitur injustitia, quia innocenter infamatur, saepe super nocentem, qui si puniatur, antequam aliunde probetur nocens, injuste punitur: per sortes enim juste non probatur nocens, quia per eas ipse daemon tanquam testis solus adhibetur, cui tamen tanquam patri mendaciorum fides neutiquam adhibenda est. Praeterea notandum hic est Decretum S. Universalis Inquisitionis editum 5. Aug. 1745. habeturque in Tom. II. Bullarii *Bened. XIV.* in Appendice pag. 46. vi cuius Sacerdotes tam saeculares, quam Regulares, sacrificio Missae abutentes ad sortilegia, praeter poenas a jure, et Apostolicis constitutionibus, ac signanter sa: mem. *Sixti V.* et *Gregorii XV.* contra eosdem inflictas, perpetuam etiam inhabilitatem incurunt ad praefati sacrificii celebrationem.

435. Q. VIII. An Asterius excusandus sit a superstitione ex eo, quod utendo vel credendo signis vanis, et ex natura sua inutilibus protestetur, se nullum cum daemone pactum intendere. R. Non est excusandus propterea, quia protestatio contraria facto non excusat. Vid. *Laym.* l. c. n. 3.

CASUS III.

Ampelius scrupulose superstiosus quoties ad mensam ab amicis invitatur, attendit ad numerum invitatorum; quando advertit 13. esse convivas, ipse abit, certo credens hunc numerum esse fatalem, unumque ex iis brevi moriturum, uti e convivis tredecim in ultima coena Judas interiit.
2. *Tenaciter adhaeret arti punctatoria, dicens celeberrimam hodie inter doctos esse hanc artem.*

436. Q. I. An quoad *primum* superstitionis reus sit Ampelius. R. *Affirmative*, quia certo creditit, hunc numerum esse fatalem; cum tamen nulla sit connexio inter causam et effectum, qui timetur superstitione; cur huius divinatores non praesagiant unum e 13. convivis se brevi suspensurum, sicut Judas se suspendit? Vide *Sporer* l. c. n. 25. *Tambur.* tamen excusat illum a peccato gravi, qui non credens numero, sed ex vano timore aliunde incusso, quem non vult superare, discedit a convivio.

437. Q. II. Quid sentiendum de arte punctatoria. R. A superstitione excusari non potest: quia ipsae quaestiones, quas punctatores infallibiliter resolvere conantur, artem superant humanam. Sic libellus, qui de hac arte impressus spargitur, ex domo Arietis resolvendum proponit, an quis diu sit victurus, an aetatem felicem consecuturus; ex domo Capricorni, an Rex vel princeps felix ac diuturnum regimen sit habiturus, ex domo Cancri, an quis mortem felicem vel infelicem sit obiturus. Quid? quod punctatores determinatos vitae annos Magnatibus praedicere ausi sint: atqui hi eventus maxime dependent a divina dispositione, a libera voluntate hominis: ergo. *Confirm.* Regulae et modus resolvendi praedictas quaestiones ex punctis, numeris, et figuris tanquam mediis omnino improportionatis ad ejusmodi eventus non minus superstiosus est, quam modus resolvendi, et praedicendi futura ex astrologia judiciaria; ergo pari jure ad idem musaeum diabolicum ars punctatoria amandanda est, ad quod jam pridem tum a Jure Civili, tum Canonicō astrologia judiciaria proscripta fuit. Vide cit. c. *non observetis caus.* 26. q. 7. ubi punctatores tanguntur illis verbis: *sive qui per quosdam numeros literarum.... futura inquirunt.*

438. Porro *adverte* I. A gravi peccato superstitionis excusandus non est, qui jubet praedici, vel ea credit, quae ex speculis magicis praedicuntur. Usus enim hujusmodi speculi ex omnibus circumstantiis non nisi meras fraudes diabolicas sapit; nec ulla ratione probari potest, eam vim in-

esse naturaliter speculo, ut ope illius ea possint cognosci, quae ex se vel sunt occulta, vel absentia, vel futura, quis bene vel male sentiat de te etc. nec a Deo tale speculum eam virtutem habet, ergo a diabolo. Item quare puerulus praemissa confessione et communione adhibetur ad consulendum speculum? scil. ut sub pietatis specie opera diaboli eo audacius ac tutius admittantur.

439. II. Vanae observantiae tres praecipue sunt species, sc. 1. *Arte notoria*, per quam adhibitis certis verbis, aliisve signis variae scientiae, et doctrinae absque labore comparantur. Hanc artem, ajunt Anabaptistis esse familiarem. Est ex genere suo peccatum mortale, et per usum mediorum improportionatorum continet tacitam invocationem daemonis. Licitum tamen est uti scientia, quam quis ope daemonis acquisivit de virtute naturali alicujus rei, v. g. herbae, dummodo conservatio, aut usus talis scientiae non requirat actualem adhuc concursum daemonis, quia talis cognitio ex se bona est, et peccatum, quo male acquisita est, per accidens se habet respectu actualis usus. *Suar.* t. 1. de Relig. L. 2. c. 15. n. 24., *Bonac.* et alii.

2. *Observantia sanitatum*, quando per benedictiones in Ecclesia inusitatias, incantationes, insufflationes, scripturas, ligaturas, et similia, quae vim naturalem medendi non habent, sanitas, vel immunitas a vulneribus hominum, vel animalium procuratur. Haec superstitione ex sequentibus dignosci potest. 1. Si verba inepta aut ignota, aut characteres ignoti adhibentur. 2. Si interserantur falsa, apocrypha et incerta, v. g. de febri, de spasmo Christi. 3. Si circumstantiae adhibeantur tanquam per se efficaces ad impetrandam sanitatem, quibus tamen nulla inest efficacia. Hanc superstitionem yetulae illae committunt, quae adhibitis ineptis caeremoniis, et oratiunculis febrem curant etc. Huc pertinent plurimi abusus rerum sacrarum, et cultus sanctorum, v. g. gestare secum talerum imagine s. Georgii insignitum contra periculosum lapsum ex equo: ad sistendum sanguinem e naribus stillantem ponere stramen in formam crucis: ne caro laesa intumescat, apprimere ei cultrum cruce insignitum etc. Si quis tamen haec peragat ex mera devotione, ac more orantis, vel cum fiducia ad intercessionem sancti Georgii, vel ad s. Crucem, nec infallibiliter ex sola applicatione expectet effectum, aut aliam circumstantiam superstitionis addat, non peccat.

3. Est *Observantia eventuum*, qua quis ex observatione rerum imperitentium mala vel bona sibi vel aliis eventura conjicit, ideoque aliquid facit, vel omittit, vide *S. Th.* 2. 2. q. 96. a. 3., v. g. si quis inter calceandum sternutaverit, redeat ad lectum, quia credit sternutationem esse omen infaustum: item si quis recedat ab incepto itinere, eoquod occurrat anus, vel transiliat lepus per viam: item si quis die lunae nolit quidquam dare mutuum ex firma credulitate, mutuum hoc praecise die datum nunquam restitutum iri etc. Haec quidem firmiter credere, grave foret peccatum, eoquod talia signa nullam habeant vim naturalem, vel supernaturalem ad nuntianda prospera vel adversa. Saepe tamen a simplicibus peccatur in iis venialiter 1. propter ignorantiam saltem non crassam; 2. propter imperfectionem superstitionis, dum quis certam fidem non adhibet; 3. propter defectum seriae intentionis, ut si quis levitatis aut joci gratia ex vana observantia aliquid agat vel omittat. *Babenst.* l. c. n. 61. De variis hucusque relatis speciebus superstitionis, aliisque, de quibus eodem modo sentimus v. g. de auguriis, energice tractat c. 16. *Non observetis caus.* 26. q. 7.

CASUS IV.

Albanus contra morbum remedium quaerit apud carnificem, a quo accipit pulverem sympatheticum; ab alio accipit schedulam variis crucibus insignitam, ut eam deglutiat; antequam adhibeat utrumque remedium, dubitat, an non lateat supersticio.

440. Q. I. An liceat consulere Medicum, vel Chirurgum, vel alium v. g. carnificem suspectum de mediis superstitionis. R. cum *Sanch.* et *Laym.* Si prudenter adhuc credantur scire media licita, licet eos consulere, cum animo tamen non admittendi alia media, nisi licita; sic enim petitur, quod alter licite dare potest. Secus est si quis sciret, alterum non alia nisi media illicita praescribere. Vide n. 445.

441. Q. II. Quid agendum, si dubitetur, an res ad effectum causandum applicanda habeat vim naturalem, nec ne. R. Si prudenter dubitetur ob rationes aliunde satis graves, ante applicationem deponendum est dubium, et judicandum, inesse huic rei virtutem naturalem: cum enim plurimae in rebus naturalibus lateant virtutes viris etiam doctis incognitae, non est sufficiens ratio, cur ex eo praecise, quod virtus illa alicui particuli personae sit incognita vel dubia, eam mox diabolica dicamus. *Laym.* l. c. c. 4. n. 6. ubi monet, suadendum esse illi, qui ejusmodi re dubia uti vult, ut protestetur, nolle se effectum, si subsit ulla vis diabolica. Idem suadendum est Albano circa usum pulveris sympathetici cuius vis naturalis saltem ad aliquam distantiam defenditur a quibusdam philosophis Catholicis. Vide *La Croix* L. 3. p. 1. n. 32. et 35. ubi de virga divinatoria. Praeterea notandum: in rebus mere naturalibus v. g. herbis, radicibus, salibus etc. plerumque minor est suspicio fraudis; plus doli subest in artefactis, v. g. in schedulis variis crucibus insignitis. Hinc *Delrius* absolute monet, si media dubia sint, non facile ea esse suadenda.

442. Q. III. Quid si satis constet virtutem, vel effectum non esse naturalem, dubitetur autem, an sit a Deo, an a diabolo. Respondet *Babenst.* l. c. n. 55. cum comm. praesumendum esse, tunc esse a diabolo. Rationem dat ex *S. Thom.* quia, cum res illa, vel medium, quod adhibetur, non sit causa naturalis effectus, qui speratur, erit tantum signum, quo posito vel Deus vel daemon effectum producit: constat autem, Deum non operari ejusmodi effectum nisi in sacramentis et sacramentalibus, simulque temerarium est, exspectare miraculum: ergo tantum praesumendum est, ejusmodi effectum nonnisi a medio in apotheca diaboli elaborato produci.

CASUS V.

Aemiliana confitetur 1. *Quod saepe usa sit superstitionibus* 2. *Quod, cum nuper filius suus pediculis scateret, ad hoc malum avertendum tria ejusmodi animalcula calamo inclusa in camino suspenderit.* 3. *Quod adiecit sagam pro maleficio tollendo, et alio inferendo.* 4. *Quod ab eadem ad artes diabolicas seducta a duobus annis saga fuerit.*

443. Q. I. Quid Confessarius judicare debeat quoad primum. R. Quae- rat, an sciverit, vel dubitaverit de superstitione; et tum peccavit mortali- ter. Si praeterea damnum illatum proximo, peccavit simul contra justitiam, et obligatur damno secuto ad restitutionem; si quoque abusa sit rebus sacris, etiam commisit sacrilegium. Ita comm.

444. Q. II. An quoad secundum superstitione egerit. R. *Affirmative;* tum quia illa suspensio dictorum animalculorum neque ex natura rei, neque ex institutione Christi, aut praxi Ecclesiae habet ullam virtutem tolendi a filio malum: ergo effectus exspectatus non potuit aliunde, quam a

diabolo profluere; tum quia ipse numerus trium praecise animalculorum, et locus in camino sapit apertam superstitionem: quare enim non potius in libero aere, quare non plura vel pauciora animalcula suspenduntur?

445. Q. III. An liceat petere a saga vel malefico, ut dissolvat malefi- cium, et consequenter an Aemiliana peccaverit quoad secundum. Ante resp. *observa:* Maleficium duobus modis potest solvi. 1. Destruendo sim- plicer signa, ex quibus maleficium per daemonis pactum dependet. Hic modus est licitus; sic licet comburere pollicem furis suspensi sub limine domus opera daemonis defossum etc. etc. 2. Per novum maleficium, ad- hibendo nova signa, quibus ex pacto daemonis maleficium destruatur: hic modus nunquam est licitus. Jam R. 1. Nunquam licet petere a malefico, ut maleficium alio maleficio dissolvat, etiamsi ille ad hoc paratus sit. Ita comm. *Ratio* est: tum quia maleficium est actio intrinseca mala, quae ex nullo fine honestari potest, ad quam alter per petitionem induceretur; tum quia petens hoc modo reipsa communicaret cum daemone, sine quo ipse maleficus non posset operari. R. 2. Si saga possit sine novo maleficio dissolvere maleficium, licet petere ut dissolvat illud; quia sic nihil aliud petitur, quam id, quod saga potest facere licto modo, removendo illud, vel ponendo sine nova arte diabolica, quo posito, vel remoto daemon no- cere cessen. Sic etiam licet abradere sagis capillos, si iis relictis non sen- tiant torturam: licet repercutere sagam, a qua quis percussus est, ne illa noceat. R. 3. Si dubitetur, an maleficium novo maleficio, an vero simplici pacti destructione a mago tolli possit, non licet eo uti; quia in dubio facti, quando agitur de periculo peccandi formaliter, et Deum in honore, pars tutior eligenda est. Ita *Cajet.*, *Delr.*, *Laym.* Quid, si adsit suspicio, quod magus non sit adhibiturus modum, quem scit licitum, sed illicitum? Re- spondet *Babenst.* l. c. n. 77. cum *Suar.*, *Sanch.* *Tamb.*, *Laym.* L. 4. t. 10. c. 4. n. 10. Licite adhuc posse peti dissolutionem maleficii, quamvis suspi- cito sit, maleficum id facturum modo illico, dummodo certo vel probabili- ter sciatur, quod possit modo licto pactum dissolvere. *Ratio* horum est, quia petens utitur jure suo, nec inducit alium ad malum, sed tantum petit id, quod alter licite praestare potest, estque per accidens, quod ille usurus sit sua malitia. *Confirmant* ex eo, quod quis licite mutuum petat ab usu- rario, et juramentum ab infidei, quamvis praevideatur uterque usurus sua malitia, quae ipsis imputanda est, non petenti rem ex se bonam, vel indifferentem; imo petentem excusat praesens necessitas, ut non cense- tur moraliter cooperari peccato. Sic illi: at *Cajetanus*, *Delrius* et alii con- traria sententiam tenent, recte adhuc negantes id licere, non quidem ex eo, quasi petitio esset formalis cooperatio ad peccatum magi, excusat enim justa causa petendi, v. g. necessitas; sed ex eo, quia petens vel admittens se exponeret periculo habendi commercium cum daemone, et ab illo ad- mittendi beneficium. Quid? quod adversarii fateantur, in tali casu esse obligationem monendi magum, ut medio licto utatur. Haec posterior sen- tentia videtur in praxi suadenda; siquidem in tali casu potius configuden- dum sit ad media spiritualia. *Bosco de Sacram.* D. 1. 3. 8. n. 70.

446. Q. IV. Quid sit agendum, si quis se offerat ad pactum dissolven- dum. R. Prius examinandus est de modo dissolvendi, qui si videatur super- stitious, admittendus non est; si nolit manifestare, repellendus est; quia hinc satis colligitur, ipsum ignorare media licita. *Delrius* disq. mag. L. 6. c. 2. Sect. 1. q. 2. Notat *Laym.* l. c. cum *Suar.*, *Sanch.*, et *Lessio* quod de eo, qui maleficii auctor fuit, facilius praesumi possit, eum signa, quae ipse met posuit, sine novo maleficio destructurum esse, ad quod praestandum ex justitia tenetur, ideoque minis ac verberibus ad id adigi potest.

447. *Sed quid*, si suspicio sit, quod alius modum licitum dissolvendi maleficia didicerit a daemonie. Respondeat *Laym.* l. c. adhuc ab eo peti posse, ut dissolvat; nam arte bona, quam male didicit, bene uti potest.

448. Q. V. Quaenam sint media contra maleficia. R. Alia sunt *naturalia* quae vel desumuntur a pharmacis; haec tamen daemon facile eludit, si Deus permittat; partim a destructione pacti remotis signis, a quibus duratio pacti pendet, ut supra dictum est: de hac destructione *Delrius* l. c. q. 3. Alia *supernaturalia* ac 1. Sincera et fiducialis commendatio sui in divinam providentiam, et custodiam s. Angeli custodis. 2. Exorcismi Ecclesiae. 3. Devotus usus aquae benedictae. 4. Devotus usus aquae in honorem s. Ignatii benedictae, olei s. Walburgis, cerae *Innocentianae*, item cerae benedictae in honorem s. Francisci de Paula. 5. Devotus usus Imaginum B. V. immaculate conceptae, s. Ignatii, et alia multa in Ecclesia usitata. De his *P. Stoiber* in P. 2. Armamentarii Ecclesiastici.

449. Q. VI. Quomodo peccaverit Aemiliana adeundo sagam pro maleficio inferendo. R. Peccavit graviter tum peccato superstitionis, tum iniquitiae, si maleficium sit illatum; ac proinde tenetur curare, ut tollatur, sed sine novo maleficio, damnumque reparetur. Ita comm.

450. Q. VII. Quid agendum sit Confessario, dum poenitens se accusat, quod saga, vel magus fuerit. R. Interroget *primo* an pactum inierit cum daemonie? Hoc enim poenitens debet dissolvere, et ejurare antequam absolvatur; dissolvitur autem sufficienter agendo seriam poenitentiam (quae cum rara sit, non est facile credendum ejusmodi hominibus, sed prudenter tentanda est eorum fides et constantia), neque necessarium est, ut poenitens petat sibi reddi chirographum a daemonie, in quo forte se illi subscrispit. Si tamen saga vel magus apud se habeat chirographum, vel aliud signum initi pacti, v. g. schedam, nodum ligularum, glomum capillorum, ollam etc. debet illa comburere, vel alio modo destruere. 2. Quaerat, an Deum, et fidem abnegarit, vel blasphemaverit, daemonem adoraverit, hostiis consecratis abusa fuerit, an maleficium confecerit ex rebus sacris? talia enim sacrilegia et apostasiae plerumque a sagis committuntur; si consecratis hostias adhuc retineat, tenetur eas tradere sacerdoti. 3. An si fidem necdum abjuraverit, saltem crediderit, daemonem non esse damnatum, sacramenta suscipientibus nihil prodesse etc. ex quibus colligitur pacto cum daemonie etiam haeresin fuisse conjunctam. 4. An commiserit cum daemonie peccata luxuria. 5. An damna intulerit per maleficia; haec enim tenetur resarcire. 6. An maleficia illata adhuc durent, quae tenetur tollere, si possit sine novo maleficio. Neque facile prius absolvendi sunt malefici, quam huic obligationi satisfaciant. Vide *Suar.*, *Sanch.*, *Filiu.*, *Bonac.*, *Lessum* de J. et J. L. 2. c. 44. dub. 4. n. 27., *Babenst.* l. c. n. 83.

451. Porro *adverte* I. Saepe simpliciores accusant se esse sagas, eo quod exercitia quaedam magica didicerint, vel exercuerint, absque commercio explicito cum daemonie: hisce ostendat Confessarius gravitatem criminis, et si advertat poenitentem ab eo abhorrire, illudque serio detestari, facilius illum potest absolvere; suadeat autem frequentem confessio nem, et communionem, actus fidei, spei, et charitatis etc. alias facile redit ad damnatas artes.

452. II. Si quis pecuniam a daemonie acceperit, nec constet, quod aliqui eam surripuerit, licet eam retinere, quia daemon illam potuit extrahere e fundo maris, vel ex occulto thesauro ad neminem pertinente. Secus si constet, cui fuerit ablata (*Suar.*, *Sanch.* L. 2. mor. c. 41. n. 2.); nec licet tali pecunia uti, si sit adulterina. *Ibid.*

III. Si maleficus aut divinator alicui operam suam praestitit accepta mercede, ad hujus restitutionem in conscientia non tenetur, quia talis opera et impensa diligentia est pretio aestimabilis. *Laym.* l. c. c. 8. contra alios.

§. II. *De Tentatione Dei.*

453. *Nota. Irreligiositas* est defectus cultus Deo debiti; alia directe tendit ad irreverentiam Dei, ut tentatio Dei, blasphemia et perjurium. Alia ad irreverentiam rerum sacrarum, ut sacrilegium et simonia. De blasphemia, et perjurio agemus in pracepto secundo. Hic primo de Tentatione Dei agemus, non prout sonat seductionem vel inductionem ad peccatum; sic nec active, nec passive cadit in Deum: *Ipse enim neminem tentat*, h. e. neminem inducit ad peccatum. *Jac.* 1. Neque ipse potest induci ad peccatum: sed prout sonat probationem: sic Deus Job tentasse legitur, item Israelitas *Deut.* 13. v. 3. Hic dicemus, quale peccatum sit, hoc sensu Deum a nobis tentari.

454. *Principium I. Tentatio Dei est dictum, vel factum, quo quis absque justa causa explorat, an Deus habeat hanc, vel illam perfectionem, petitendo scil. vel exspectando extraordinarium effectum, signum, vel auxilium, quo divina potentia, sapientia, misericordia, vel alia perfectio manifeste cognoscatur, et quasi experimentum de ea capiatur. S. Thom. 2. 2. q. 97. Juxta *Suar.* T. 1. de Relig. t. 3. L. 1. c. 2. tentatio Dei propriissime talis oritur ex infidelitate, vel dubitatione de aliqua Dei perfectione v. g. praesentia Dei. Sic de Israelitis *Exod.* 17. v. 7. legitur: Tentaverunt Dominum dicentes: estne Dominus in nobis, an non? Tentatio Dei minus proprie talis oritur potius ex presumptione, aut nimia confidentia, quando quis sine utilitatis aut necessitatis causa a Deo petit miraculosam declarationem aliquius perfectionis divinae, ut ait *S. Thom.* cum *S. Aug.* L. 16. de civ. c. 19. Hoc duplice potest contingere, scil. expresse et interpretative. Tentatio Dei expressa et formalis est, quando quis expresse dubitans de aliqua perfectione Dei aliquid dicit, vel facit animo eandem explorandi, v. g. si quis dubitans de aliquo articulo fidei petat a Deo miraculum, ut patet in veritas Dei loquentis; vel si quis ex alta turri se precipitet experitus, an Deus sit potens servare ab interitu. Tentatio implicita vel interpretativa est, quando quis expresse quidem non dubitat de aliqua Dei perfectione, nec directe intendit de illa capere experimentum, petit tamen, vel agit aliquid, quod ad nullum alium finem, quam ad explorandam aliquam Dei perfectionem ex sua natura referri posse videtur, vel quod ex se requirit extraordinarium Dei auxilium. Unde hoc duplice contingit: 1. Quando quis media ordinaria absque justa causa negligit, et extraordinarium auxilium ac effectum a solo Deo temere exspectat, v. g. si periculose decumbens respuat omnem medicinam, et a solo Deo temere exspectet sanitatem. 2. Quando quis sponte et crita utilitatem ac necessitatem in grave periculum se conjicit, ex quo nullatenus aut vix eripi potest, nisi per miraculum, v. g. si quis per totam quadragesimam vellet omni cibo et potu abstinere ad exemplum Christi (nisi id fieret ex speciali, et manifesto Dei instinctu) certo exspectans extraordinarium a Deo vitae conservationem.*

455. *Princip. II. Tentatio Dei ex genere suo est peccatum mortale.* *Laym.* l. c. c. 5. *Reiffenst.* cum comm. *Ratio* est: quia tum formalis, tum interpretativa tentatio est gravis irreverentia erga Deum. 1. *De formalis* constat, quia ex dubitatione velle explorare divinam perfectionem est despctus divinae excellentiae. Neque hic locum habet parvitas materiae, ut docet *Babenst.* t. 5. d. 2. a. 5. n. 8. cum *Valent.*, et *Sanch.* hinc *Deut.* 6. et *Matth.* 4. *Non tentabis Dominum Deum tuum.* 2. *Interpretativa tentatio*